
Vládkyně vikingů

Oldřiška Ciprová

POLSKO, JARO 977

„Svatava je ještě dítě, Měšku, je jí teprve dvanáct let! Nechápu, jak jsi mohl na něco takového kývnout!“ vyhrkla kněžna Doubravka a potřásala hlavou, jako by pochybovala, že se nepřeslechla, když jí manžel oznámil výsledek jednání se severany. „Je příliš mladá na to, abychom ji poslali k těm... těm...“

Kněžna se zajíkla, jako by slovo ani nechtěla říct nahlas, stiskla rty a zírala na podlahu.

Měšek blýskl po manželce očima:

„Jen to řekni. Barbarům. Tos myslela? Ale nezapomeň, že ještě před pár lety jsi považovala za barbara i mě.“

Navzdory rozčilení přelétl kněžně po tváři prchavý úsměv. Vzpomněla si na to, že mladý Měšek přestoupil na křesťanskou víru až v den sňatku s ní, princeznou Doubravkou Přemyslovnou.

„Dnes už jím nejsi. A právě proto...“

I když, kdoví? napadlo ji. Kdoví, jestli je Měšek stejně zbožný v srdci jako na jazyku, jestli kdesi v hloubi srdce nevěří v sílu starých bohů. Sice nechal skáčet pohanské modly, ale dceru chce vdát za pohana.

„Ostatně, paní,“ navázal Měšek trochu nejistě, „i ve Švédsku se prý najde pár křesťanů,“

Doubravka přezíravě pokrčila rameny.

„Jistě jen kapka v moři.“

„Pak tady vidím úkol právě pro Svatavu,“ prohodil Měšek.

„Možná.“ Jistě by bylo dobré přinést světlo křesťanství mezi barbary. Ale pokud kněžna věděla, Švédsko je obrovská nehostinná země a lidé tam, bojechtiví nájezdníci a mořeplavci, urputně věří ve své kruté bohy.

„Ano, možná. Jenomže příliš těžký,“ vzdychla a dojatě přidala „Ach, Svatka, naše holčička...“

Nedomluvila, jen přimhouřila oči a vybavila si, jak ráno doprovázela děti, když odjížděly na lov.

Svatava, něžné půvabné děvčátko s průzračnými očima, bohatými hedvábnými vlasy vroubicími tváře jako růžová jablíčka, tenounká jako proutek a stejně tak ohebná, se vyhoupla na koně a z výšky koňského hřbetu jí poslala polibek.

„Vrátíme se až pozdě večer, maminko... Ať se v kuchyni připraví na to, že přivezeme bohatý úlovek.“

A Boleslav se sestřiným slovům shovívavě usmál. Tvářil se jako dospělý. Je o rok starší než Svatava – už brzy bude mít nástupnický věk, jak se těší Měšek. V synovi se vidí, vlastně už ho považuje za dospělého teď a podle toho se k němu také chová. Předá mu velkou zemi, spojil Velkopolsko s Mazovskem, Slezskem a západním Pomořím. To je poslání mužů – dobývat nová území, a snad je to i jejich zábava.

Myšlenky kněžny Doubravky zalétly k synovi, ale zase se rychle vrátily k dcerce.

Ovšem ženy mají jiný úděl. Muži válčí a ženy se vdávají. Tedy dcery. Podrobí se vůli rodičů a provdají se za vhodného ženicha, aby otcové nemuseli válčit na všech stranách, aby si z protivníka udělali zetě... Tohle se dá vytěžit z manželského svazku. Jenomže takový tah vždycky nevyjde. I příbuzenské spojení se až příliš často poruší, když přestane být pro jednu stranu výhodné.

Doubravka několikrát polkla, protože jí vyschlo v krku, a přistoupila k manželovi.

„Pořád se mi to nezdá, Měšku,“ pokračovala klidněji, jako když jenom zvažuje pro a proti. „Přijde mi, že všechno, o co v Polsku usilujeme, dáváš tímhle spojením všanc. Víš, co všechno jsi pro zemi udělal... Léta jsme se snažili vymýt pohanské zvyky i víru a teď, když jsi konečně dosáhl, že tvoji poddaní věří v jediného Boha, když ses sblížil s papežem, a hlavně s cí-

sařským dvorem, chceš provdat dceru za vikinského krále? Aby tě nakonec neopustilo štěstí.“

Měšek mlčel.

„Za člověka...“, opět zvýšila hlas Doubravka, „který ještě pořád ve víře ve své bohy klidně v boji spolyká srdce poraženého protivníka, jen aby ukázal svou sílu!“

„Myslíš si, že to nevím?“ Měšek začal přecházet ložnicí, po chvíli se zastavil a pohlédl na manželku.

„Ale není to moudřejší než dávat všanc naše životy? Vikingové a jejich nájezdy – copak to někdy přestane jenom tak samo od sebe? Proč máme stále prolévat krev našich lidí? Já se prostě snažím zařídit alespoň nějaký, byť velmi křehký mír.“

Měšek si založil ruce na širokých prsou a přeměřil si manželku zpytavým pohledem.

„Svým postojem mi nepomáháš, Doubravko!“

„Taky ti nechci pomáhat!“

Kněžna rozčileně mávla rukou a vzápětí ji položila na hrud', jako by chtěla uklidnit bušící srdce.

„Říkám si, co když je to hřích... A Svatava, naše Svatava... Jakou myslíš, že má mezi těmi pohany šanci k nějakému úkolu? Když neumí jejich jazyk, nezná jejich zvyky, těžko jim porozumí. A je tak křehká.“ Kněžně opět vytanul před očima obrázek útlé postavičky v sedle obrovského koně, a pak si vzpomněla ještě na něco. „A taky víš, jak každou zimu strádá. Jak dlouho asi na tom děsivém severu vydrží?“

Kněžna už se nesnažila mluvit klidně a rozvážně, protože se jí zmocňovala beznaděj, lítost a vztek a ani jedno z toho už neuměla a vlastně ani nechtěla potlačovat.

Měšek se chmuřil.

Neměl rád, když mu odporovala. Doubravka přinesla jeho duši klid a mír; měli upřímný a láskyplný vztah a přál si, aby to tak zůstalo, nerad ji viděl rozčilenou nebo zarmoucenou.

A na tom, co říkala, bylo hodně pravdy... Jenomže existují důvody, proč na sňatku trvat.

„Svatoslava vypadá křehce, ale je silná – má už teď silnou mysl, a všeho, co ji ve Švédsku čeká, se zhostí tak, jak se na polskou princeznu sluší,“ řekl tiše a důrazně.

„Ale... vždyť... vždyť...“ Když kněžna spatřila Měškův odhodlaný výraz, slova se rozplynula na jazyku.

Věděla, že manželovo rozhodnutí nezvrátí. Za ta léta, co spolu žili, se naučila poznat, kdy nemá smysl ho přemlouvát, uvádět důvody, které on už nejspíš zvážil. Věděla, že je rozhodnuto.

Přesto se s tím nedokázala smířit.

Chvíli mlčeli. V té chvíli by bylo slyšet, kdyby na zem spadlo zrnko písku. A kníže už se chystal odejít, aby se zbavil nepříjemného rozhovoru. Zamířil ke dveřím a vtom –

Kněžna lapla po dechu a zavravorala.

„Doubravko, co je s tebou?“ vyděsil se Měšek.

Sepnula ruce a zadívala se na kříž visící na stěně nad klekátkem.

„Já... asi jsem se moc rozčílila,“ hlesla. Najednou měla pocit, jako by jí srdce sevřela obrovská ledová ruka, ale zároveň věděla, že jí v žilách zuřivě pulsuje krev.

Přešla k lůžku a pomalu se posadila.

Měšek si přisedl k ní. Když ucítil její známou bylinkovou vůni, mihlo se mu hlavou, že ho manželka i přes svůj věk – už přesáhla čtyřicítku – stále přitahuje.

„Nesmíš si to tak brát, moje milá. Svatava ještě nikam nejede. Svazek teprve domlouváme a než odcestuje, ještě to nějakou dobu potrvá – dva, skoro tři roky. Až jí bude čtrnáct let, aby...“

„Strašně to bolí, Měšku,“ přerušila ho kněžna šeptem a opřela se o něj.

„A zase přebolí, vždyť to přece neznamená, že ji uvidíš naposledy,“ chlácholil manželku Měšek celý nesvůj.

„Já ne... nemyslím na Svatavu,“ zajíkla se kněžna. „Měšku, mně je zle,“ zadrmolila, protože silná svíravá bolest na hrudníku se začala šířit do ramene a potom do paže.

„Zase ta tvoje bolest na prsou?“ zeptal se kníže přiškrceně a ochrannitelsky ji objal.

Kývla.

„Dám zavolat Majdalenu, pomůže ti.“ Měšek rozčileně vstal. „Vždycky ti přece pomůže...“

Kdyby se Doubravce něco stalo, to by ho opravdu opustilo štěstí.

V kuchyni hradiště panoval živý ruch. Oheň praskal, z kotlíků se kouřilo a v oblacích dýmu a páry rozčileně štěbetaly ženské hlasy. Od včerejška bylo o čem mluvit a nad čím žasnout. Do hradiště přijeli za panem Měškem hosté zdaleka, ze severních zemí, kde prý panuje věčná zima, a snad dokonce i věčná tma. Ženy a dívky v kuchyni nezajímalo, proč severané přijeli a jaké jednání vedou s knížetem, měly v hlavě jiné věci.

Hosté rozněcovali jejich jinak dost línou představitost; jestli se včera hádaly kvůli zkaženému kvásku, dnes byly všechny zajedno, krev jim bouřili muži ze severu.

Přijeli se zástupem čeledi, za dupotu krásných koní, jejich zbroj řinčela a zářila. Měli pláště z nádherných kožešin či z látek jasných barev, vlasy často v barvě ohně, byli ozdobení šperky – až oči přecházely! I jejich služebníci vypadali jako něco lepšího.

„Úplně se mi z nich točí hlava,“ vzdychala malá Jadwiga a míchala těsto na medové placky. „Koho by napadlo, že se v zimě a ve tmě rodí tak hezký mužský.“

„Urostlý dlouhání,“ přisadila si druhá.

„A přitom samej sval.“

„Jsou dlouhý postavou i ve tváři,“ poznamenala další.

„A kdovíco maj ještě dlouhýho, když jsou tak tělesně vybavený! Ne jako naši,“ dodala čtvrtá.

Ženy se zahihňaly a Jadwiga se utrhla:

„A co ty o tom víš, kdo je jak tělesně vybavenej?“

Musela si na někom vylít zlost. Už pár dnů se kolem ní točil pacholek ze stáje a ona až do včerejška nebyla proti, ale teď se jí úplně zprotivil. Páchl hnojem, byl zavalitý a celý jako by přisražený.

V koutě kuchyně se pohnula nahrbená černá postava.

„Nechte žvanění, ženské, a hleďte si kotlíků,“ ozvalo se. „Oběd se sám neuvaří a kněžna Doubravka chce hosty uctít. Víím, že nakázala, ať je tabule pestrá, kaše dost husté a sladké a jídla hojnost.“

Dívky se neochotně ohlédly.

„Však stihneme uvařit, paní Majdaleno.“ Hlavy však měly pořád sestřčené dohromady.

„Řečmi ne, tak do práce! Honem!“ Majdalena zatleskala. „Za vámi vikinští krasavci nepřijeli.“

Stará Majdalena sice v kuchyni nevelela, ale ženy ji měly v úctě, jako ostatně všichni v celém hradišti – a také se jí trochu bály. Nadarmo se jí neříkalo vědma.

Uměla mnoho... Vyznala se v zařikání i v léčení nemocí, uměla předpovídat budoucnost. Z bylin vařila záhadné lektvary a třela masti, radila, ve které fázi měsíce vařit vřesové pivo, aby bylo nejchutnější, a co víc – měla velké slovo u kněžny Doubravky; přijela s kněžnou z Čech a byla její důvěrníci.

Ženy se rozešly k práci. Majdalena je přejela pohledem bystrých očí a pod nos si zabručela:

„Hlupačky. Za vámi nepřijeli... A ani pro vás ne.“

Tím zase vzbudila pozornost

„Co tím myslíš?“ vypískla Jadwiga. „Pro koho? Ty něco víš, tobě přece kněžna prozradí první poslední.“

„Ne, nevím nic.“

Kněžna Doubravka opravdu neměla před Majdalenou tajnosti.

Večer často propustila komornou a pak jí při svlékání pomáhala stará Majdalena. Ve chvílích, kdy jí rozplétala copy a rozčesávala vlasy, dlouze rozmlouvaly o všednodenních drobnostech, a zrovna tak o velkých věcech, co kněžně svěřil manžel.

Včera však kněžna neřekla nic zvláštního, jenom přemýšlela, jak co nejlíp utčit hosty. Zřejmě jí ani nenapadlo, že by mohli představovat hrozbu.

Zato Majdalena měla nepříjemný pocit, svědíl jí v duši, jako svědíl neštovice nemocného; cítila, že s urostlými muži ze severu přišlo do hradiště něco nového, co všem změní život.

A neblaze změní!

Jenom nevěděla, jestli to znamená něco zlého pro malou princezničku Svatavu, anebo pro paní. V poslední době kněžnu stále častěji trápila bolest na prsou, i když to zapírala, nebo alespoň tvrdila, že to nic není. Bude jistější mít po ruce posilující odvar z náprstníku a pomodlit se ke starým bohům.

Majdalena vzala sušené kvítky náprstníku, nasypala je do misky a nalila na ně horkou vodu. Zatímco čekala, až se nápoj vylouhuje, ševalila rty.

Své zbožné paní Doubravce nikdy nepřiznala, že nikdy nepřijala víru v křesťanského Boha.

Proč dobrou paní zarmucovat?

Hlavně když pije její lektvary, co sílí srdce. Kněžna nemusí vědět, že Majdalena tajně vaří kaši, roznáší ji po chlévech a stájích a nechává ji tam skřítkům. O jejich přízni svědčilo, že koně v hradišti nikdy neměli zacuchané hřívy, krávy netrpěly slintavkou, prasata červenkou.

A nejen skřítky bylo nutné uctívat.

Vědma Majdalena pevně věřila v sílu starých bohů. Jen ti staří vládnou všemu, jenom oni. Duchové hlubokých vod, průzračných výšin, studánek, hájů, kamenů, hvězd, slunce a měsíce – a řídí i lidské kroky.

Jak by to dokázal křesťanský Bůh, který prý je skutečným pánem všeho, ale jeho syn Ježíš byl jenom synem člověka – a tak slabý, že skončil potupnou smrtí na kříži?